Metodická príručka k používaniu generatívnej umelej inteligencie pri štúdiu a pri písaní seminárnych, ročníkových a záverečných prác v umenovede a humanitných vedách

Verzia 01 (27.4.2026)

vypracovala: Mgr. art. Eva Šošková, ArtD.

Funded by the EU NextGenerationEU
through the Recovery and Resilience Plan for Slovakia
under the project No. 09I01-03-V04- 00091.

Úvod

Cieľom tejto metodickej príručky je prakticky pomenovať používanie generatívnej umelej inteligencie (ďalej len AI) takým spôsobom, aby študenti aj s pomocou AI dostali to, prečo sa na štúdium prihlásili – kvalitné vzdelanie – a aby v dôsledku novej technológie kvalita vzdelania neupadla. Veríme tiež, že nastavovanie jasných pravidiel používania AI v dialógu medzi študentstvom a vyučujúcimi upevní ich vzájomnú dôveru, a tým prispeje k zdravému pracovnému prostrediu.

Najdôležitejšie je pri práci s AI **sledovať zmysluplné dlhodobé ciele**, ktorých dosahovanie má hodnotný nadčasový charakter. V opačnom prípade nad svojím životom stratíme kontrolu a budú nás do veľkej miery (de)formovať stroje a ich majitelia. V prípade umenovedných a humanitných odborov sú takýmito nadčasovými cieľmi **prehľad** v odbore, **rozvoj tvorivého a kritického myslenia**, schopnosti **interpretácie** a **argumentácie**, ktoré dokážeme s akademikmi i verejnosťou zdieľať **kultivovanou ústnou** a **písomnou formou**.

K týmto základným cieľom však vedú aj postupné čiastkové ciele, ktoré svojimi zadaniami úloh sleduje každý pedagóg a pedagogička. Metodická príručka predstavuje 5-stupňovú škálu, ktorá by mohla slúžiť vyučujúcim aj študentstvu ako orientačný rámec pre prácu s AI počas zadávania aj vypracovávania zadaní takým spôsobom, aby boli dosiahnuté čiastkové vzdelávacie ciele.

Platí však **otvorenosť akademickej pôdy** – vyučujúci a študentstvo majú príležitosť učiť sa používať novú technológiu jedni od druhých a spoločne na seminároch hľadať ďalšie pravidlá, ktoré budú pre obe strany zrozumiteľné, prijateľné a budú viesť k zmysluplným dlhodobým cieľom. Takýto spoločný rast zabezpečí jedine **transparentné používanie AI**.

Táto metodická príručka nie je záväznou smernicou. Má slúžiť najmä ako začiatočný podnet k diskusii medzi študentstvom a vyučujúcimi a tiež v rámci jednotlivých katedier, kým sa turbulentné obdobie náhlej technologickej zmeny ustáli na základe našich osobných skúseností a zozbieraných plošných dát. Či už budú pedagógovia uvažovať nad nastavením nových zadaní, alebo si študenti nebudú istí spôsobmi vypracovania zadaní, obe strany sa môžu pozrieť do tejto príručky a začať diskusiu, na ktorej konci budú jasne definované pravidlá pre zadania a hodnotenie.

V prípade záujmu si môžu pedagógovia vypýtať verziu tejto príručky s poznámkami pre pedagógov na adrese eva.soskova@vsmu.sk.

Status AI v štúdiu a výučbe

Základným prostriedkom k dosiahnutiu vzdelávacích cieľov s použitím AI by mal byť automatický postoj – **nedôvera voči výstupom AI**. Generatívna umelá inteligencia nie je epistemická autorita, nie je ani autorom v legislatívnom zmysle. Nemá totiž žiadnu

zodpovednosť. Tá leží na študentoch a študentkách, pedagógoch a pedagogičkách a priamo závisí od metód používania. Zodpovedný používateľ AI neprijíma výstupy pasívne, ale vždy ich kriticky a iteratívne zhodnotí, skontroluje a následne samostatne integruje. AI nie je zdrojom faktov, je len strojom na hypotézy. Tie však treba systematicky testovať kritickým myslením. Kooperácia s AI má viesť k lepšiemu naplneniu konkrétnych vzdelávacích cieľov, než keby prácu robil len človek alebo len AI nástroj.

Kľúčovým aspektom je **transparentnosť**. Priznanie miery využitia AI plní dva základné účely: napĺňa etický rozmer pri uvádzaní zdrojov a zároveň zviditeľňuje samotný proces učenia. Vďaka tomu ostáva kontrola nad vzdelávacími cieľmi pevne v rukách pedagóga či študenta.

Metodologický rámec pre prácu s AI

5-stupňová škála[1] ukazuje, do akej miery možno používať AI pri štúdiu, výskume a písaní. Pri používaní škály pedagóg/pedagogička určuje stupeň pre každú zadanú úlohu. (Ak ho neurčí, študenti sa môžu dopytovať.) Študentstvo má potom povinnosť určený stupeň AI dodržať a zároveň pedagógovia a pedagogičky môžu v prípade študentského záujmu na svojich prednáškach a seminároch študentstvo oboznámiť s tým, akú úroveň použitia AI aplikovali pri svojej pedagogickej príprave, a vysvetliť svoj workflow (postup práce). Tým sa môžu stať dobrým príkladom pre študentov.

Stupeň použitia AI →	0	1	2	3	4
bez AI	✓				
nápady a štruktúra		✓	✓	✓	✓
asistovaná úprava			✓	✓	✓
generovanie textu				✓	✓
AI výstup					✓

Ako ukazuje tabuľka, okrem nultého stupňa má škála vo zvyšných štyroch stupňoch kumulatívny účinok. Napríklad ak vyučujúci na vypracovanie úlohy označia stupeň 3, študentstvo môže s pomocou AI vytvoriť štruktúru textu, formálne upravovať svoje vlastné texty a dopĺňať ich textami generovaným AI s riadnym citovaním.

[1] Škála vychádza z AIAS – škály hodnotenia AI - a je prispôsobená pre potreby umenovedných a humanitných odborov. ERKINS, M., FURZE, L., ROE, J. a MACVAUGH, J.: *The Artificial Intelligence Assessment Scale (AIAS): A Framework for Ethical Integration of Generative AI in Educational Assessment* [online]. *Journal of University Teaching and Learning Practice*, 2024, roč. 21, č. 6. [cit. 2026.04.13.]. Dostupné na internete: https://doi.org/10.53761/q3azde36

Nasledujúci prehľad jednotlivých levelov je doplnený konkrétnymi príkladmi *úloh* (kurzívou) a promptov (modrou). Príklady možných zadaní pre AI sú len ilustračné, nie všetky boli aj prakticky otestované v rôznych LLM modeloch. Majú však ukázať, ako možno stavať študijné prompty v jednotlivých stupňoch. Ich znenie si môžete prispôsobovať vlastným potrebám a na základe skúseností vylepšovať ich efektívnosť. Vždy však v súlade s logikou príslušného stupňa použitia AI.

V príkladoch nejde o kompletné znenie promptov, ale len o torzá, ktoré prislúchajú k jednotlivým typom úloh. Pre získanie čo najlepších výsledkov je však nevyhnutné písať prompty obšírnejšie, teda v klasickej štruktúre:

Kontext – čo potrebujete a prečo, za akým účelom.

Rola – akú rolu na seba AI preberá (napr. pedagóg/ička, sociológ/ička, umenovedec/vedkyňa, psychológ/ička).

Cieľ – ten je uvedený v príkladoch – torzá promptov.

Publikum – pre koho je výstup určený (napr. študentka 3. ročníka umenovedného odboru).

Forma výstupu – obrázok, zoznam s 20 položkami, krátke odporúčanie…

Príklad výstupu – ak máte staršiu odpoveď od AI, ktorá sa vám zdala funkčná, môžete ju poskytnúť ako príklad pre nový prompt. Alebo ak chcete text či obrázok v nejakom konkrétnom štýle, poskytnite AI vzor (s ohľadom na autorské právo).

0. stupeň – bez AI

Študentstvo vypracováva zadanie bez akéhokoľvek použitia AI. Spolieha sa výlučne na svoje vedomosti, zručnosti a porozumenie.

1. stupeň – nápady a štruktúra

Na tomto stupni použitia AI dochádza k tvorbe spätnej väzby, nápadov a štruktúr za pomoci AI, čiže AI rozširuje vlastný brainstorming. Študentstvo posudzuje a nadväzuje na vhodné nápady. Vlastné zhodnotenie relevancie nápadov je plne v zodpovednosti študentstva. V tomto stupni študentstvo nepreberá AI generovaný obsah (s výnimkou troch nižšie uvedených prípadov – promptu, bibliografického odkazu a ilustračného obrázka).

Praktické využitie:

- ***výber témy štúdie** – študent/ka pristúpi k AI už s fokusom na oblasť, ktorá ju/jeho zaujíma. S pomocou brainstormingu s AI vybranú oblasť zúži na konkrétnu tému.*

Vždy však zvažuje metodické možnosti, dostupnosť materiálu a samozrejme vlastný záujem o tému. Do metodickej časti práce napíše, aké témy zvažoval/a, prečo niektoré nepoužil/a a naopak, prečo niektoré áno.

- *„Navrhni 20 možných výskumných oblastí reprezentácie tela v súčasnom tanci.“*
- *„Aké smery skúmania sa ponúkajú pri analýze recepcie animovaných filmov pre deti?“*
- *„Navrhni otázky, ktoré mi pomôžu zúžiť moju výskumnú tému.“*

- ***návrhy výskumného dizajnu**: cieľov, výskumných otázok, vhodných teoretických prístupov a metód výskumu, asistencia pri konštruovaní kritérií výskumnej vzorky. Pozor, všetky parametre výskumného dizajnu však musia byť len formou brainstormingu a iteratívnych zadaní. Do tohto stupňa nepatrí kompletné vygenerovanie výskumného dizajnu. Konečný dizajn je výsledkom samostatného metodického rozhodovania študentstva, ktoré bolo podporené konzultáciami s AI a školiteľom. AI ukazuje možnosti, akými rôznymi smermi sa výskum môže uberať, ale študentstvo si volí vlastnú trajektóriu – vytvára metodologickú logiku, ktorá spája jednotlivé prvky, o ktorých s AI diskutovalo. V metodologickej časti študentstvo presne popíše, ako postupovalo pri konštruovaní dizajnu – aké možnosti zavrhlo a prečo.*
  - *„Navrhni 5 rôznych smerov, ako možno výskumný cieľ pri tejto téme poňať, bez formulovania finálnej verzie.“*
  - *„Aké metodické možnosti sa ponúkajú pri tejto téme a čím sa od seba líšia?“*
  - *„V čom sa pri mojej téme líši feministický prístup od fenomenologického prístupu?“*
  - *„Podľa akých kritérií mám zvážiť, ktorý teoretický rámec je pre moju tému vhodnejší?“*
  - *„Vytvor mi kontrolný zoznam, podľa ktorého overím vnútornú logiku vlastného výskumného dizajnu.“*

- ***návrhy osnovy štúdie** – AI môže osnovu navrhovať, ale v tomto stupni ju študentstvo musí autorsky zostaviť ako vlastnú pracovnú štruktúru. V metodologickej časti uvedie argumenty pre zvolený typ osnovy a vysvetlí jej vnútornú logiku.*
  - *„Navrhni tri možné osnovy štúdie na túto tému.“*
  - *„Navrhni otázky, podľa ktorých si môžem overiť, či má moja osnova vnútornú logiku.“*

- ***spätná väzba** – AI chatbota môžete použiť na účely spätnej väzby k vašej práci. AI je však potrebné v tomto stupni inštruovať ako hodnotiteľa, nie editora; nemal by*

vás opravovať, ale zhodnotiť. AI v tomto stupni pomáha odhaliť slabé miesta a kladie otázky v role oponenta.

- *„Daj mi spätnú väzbu k tomuto výskumnému projektu, ale neprepisuj ho za mňa. Pomenuj silné a slabé miesta, upozorni na nejasnosti, polož mi otázky na spresnenie a navrhni kritériá, podľa ktorých si ho môžem sám upraviť.“*
- *„Napíš, aké silné a slabé stránky má moja neoformalistická analýza filmu. Zameraj sa na štruktúru argumentačnej analýzy, logiku a štruktúru argumentácie, dostatočnosť príkladov, správnosť použitých termínov a štylistiku. Nepíš mi návrhy na konkrétne vylepšené formulácie ani mi nedávaj vlastné argumenty a protiargumenty. Radšej mi len ponúkni spresňujúce otázky, ktoré ma budú viesť k môjmu vlastnému zamysleniu.“*
- *„Si prísny recenzent v Audiovizuálnych štúdiách. Identifikuj 3 najslabšie miesta v mojej argumentácii na základe rovnakých i odlišných teoretických rámcov. Neponúkaj mi riešenie ako hotové protiargumenty, len mi klaď otázky.“*
- *„Zhodnoť štylistickú úroveň môjho textu. Zameraj sa na slovnú zásobu, vetnú skladbu a zrozumiteľnosť. Povedz mi, či nepoužívam príliš veľa vaty a či sa neopakujem. Zhodnoť aj gramatiku – opakujem rovnaký typ chýb? Ak áno, upozorni ma na ne.“* *Keď vám AI dá odporúčania, skúste text prepísať a pošlite ho znova s promptom: „Skúsil som to opraviť podľa tvojich rád, máš ešte nejaké odporúčania?“*

- ***generovanie promptu*** *(prompt engineering) pre konkrétne úlohy – môžete požiadať AI, aby vám pripravila prompt pre jednu z úloh v tomto leveli.*
  - *Napíš mi prompt, ktorý mi pomôže vybrať si výskumnú tému. Nedá mi presné znenie témy, ale podporí moje výskumnícke kompetencie.*

- ***generovanie citácie*** *– citačný manažér (alebo všeobecný chatbot) vám vypíše bibliografický odkaz v správnom tvare podľa vami zvoleného citačného štýlu.*

- ***AI kouč –*** *AI môže vystupovať ako kouč a pomôcť s plánovaním výskumu a vytvoriť harmonogram. Alebo ho môžete použiť pri písaní ako motivátora pri tvorivom bloku. Požiadajte ho, nech kladie zužujúce a spresňujúce otázky, navrhuje malé ďalšie kroky namiesto hotového riešenia, pomáha rozbiť veľkú úlohu na zvládnuteľné časti, pomáha vám pomenovať, kde presne a prečo ste sa zasekli.*

- ***rešerš*** *– AI vytvorí zoznam literatúry k skúmanej téme a vy ho kriticky zhodnotíte – nakoľko ide o relevantné a kvalitné zdroje, či vôbec existujú, nakoľko sa hodia k vašej téme a najmä, aké zdroje a perspektívy v rešerši chýbajú. K vypracovanej*

rešerši si môžete otvoriť ďalší chat a k rešerši zadať prompt, ktorého jadrom bude požiadavka:

- *„Pôsobíš ako expert na sociálnu antropológiu a teóriu umenia. Pred sebou máš rešerš literatúry o sociálnej reprezentácii rodiny. Tvojou úlohou je identifikovať alternatívne ontológie, ktoré táto rešerš ignoruje a ktoré by zásadne zmenili definíciu 'rodinného' v umenovednom diskurze.“*

Vyhľadávanie zdrojov pomocou všeobecného chatbota je len jednou z mnohých možností. Je nutné hľadať zdroje aj priamo v databázach a knižniciach (mnohé vedecké databázy však taktiež už majú integrovaného chatbota – asistenta).

- ***generovanie ilustračných obrázkov** k textu alebo prezentácii (s uvedením zdroja – AI) – ak nie je obrázok alebo vizuálna stránka predmetom hodnotenia, ale len ilustruje text spôsobom vedúcim k lepšiemu pochopeniu, možno v tomto leveli použiť aj takýto generovaný obsah.*

2. stupeň – asistovaná úprava

Na začiatku práce v tomto stupni je nevyhnutné, aby študentstvo malo napísaný vlastný text. Ten potom s pomocou AI môže vylepšovať, avšak v žiadnom prípade v tomto stupni AI nemôže významne zasiahnuť do obsahu textu. Spolu s výslednou podobou textu študentstvo v prípade žiadosti pedagóga odovzdá aj svoju pôvodnú verziu.

Praktické využitie:

- ***oprava pravopisu***

- ***oprava štylistiky**:*
  - *AI môže ponúknuť synonymá*
  - *preštylizovať slabšie zrozumiteľné vety*
  - *upraviť „tone of voice“ (štýl textu vzhľadom k adresátovi).*

- ***preklad z/do cudzieho jazyka***

3. stupeň – generovanie textu

Tento stupeň je určený najmä pre úlohy, ktorých cieľom je rozvíjať schopnosť kriticky hodnotiť. Na rozdiel od predošlého stupňa, keď je na začiatku vlastný text a potom nasleduje len formálny zásah AI, v tomto stupni to môže byť naopak – na začiatku je vygenerovaný text a až následne vlastná práca študenta. Tá spočíva v analýze, interpretácii, porovnaní, kritike, doplnení či korekcii AI výstupu. Študentstvo na základe

pokynov vyučujúceho alebo vyučujúcej generuje s pomocou AI viaceré časti textu. Materiál vygenerovaný AI sa stáva objektom ďalšej práce. Je však nevyhnutné vždy presne označiť, čo je generovaný text a čo text vlastný.

Praktické využitie:

- ***argumentácia**: AI vygeneruje argumentačnú líniu na zadanú tému a vy ju kriticky zhodnotíte a okomentujete.*

- ***čítanie**: AI môže pomôcť s porozumením náročného textu. Vy však hodnotíte jej výstup. Najprv si prečítate text sami a urobíte si poznámky. Následne dáte zosumarizovať originálny text AI. Oba výstupy porovnáte a zhodnotíte, čo bolo podstatné pre vás a čo pre AI.*

- ***písanie**: AI vygeneruje recenziu a vy zhodnotíte, v čom je kvalitná a v čom nekvalitná.*

- ***referát**: AI vám pripraví referát a vy budete overovať fakty. Následne spíšete, kde sa AI mýlila, kde zavádzala, kde zamlčiavala a kde naopak ponúkla zaujímavé súvislosti.*

- ***protiargumenty**: premýšľate nad nejakou argumentáciou alebo ste ju už aj napísali do textu. Chcete však poznať jej slabé miesta, tak si od AI vyžiadate protiargumenty* – jazykový model bude váš oponent *a prostredníctvom protiargumentov vám pomôže kriticky zhodnotiť vlastnú argumentáciu. Finálny text upravíte a budete koncipovať už s novou skúsenosťou z argumentačného stretu s AI. Treba však pracovať transparentne a označiť myšlienky (protiargumenty), s ktorými prišiel jazykový model. Avšak pozor, neberte AI ako epistemickú autoritu, stále je to stroj, ktorého výstupy musíte byť schopní zhodnotiť vy sami, a ich faktickú správnosť si musíte overiť skôr, než protiargumenty zahrniete do vlastného textu. Za svoj text nesiete plnú zodpovednosť vy sami, keďže AI model nie je právny subjekt.*
    - *„Si prísny recenzent v Audiovizuálnych štúdiách. Identifikuj slabé miesta v mojej argumentácii a navrhni protiargumenty založené na podobných alebo odlišných teoretických rámcoch.“*

4. stupeň – AI výstupy

Štvrtý stupeň je založený na úplnej kooperácii človeka a stroja. Slúži na prípravu do profesionálnej praxe, v ktorej je (prípadne bude) plná implementácia AI súčasťou profesie, napríklad v oblasti marketingu (reklamná kampaň) alebo žurnalistiky (písanie správ pomocou AI). V týchto prípadoch nie je vždy nutné uvádzať AI ako zdroj, pričom sa hodnotí

len výsledok, nie proces. Stále však platí, že za výstup je plne zodpovedný človek (autor). S AI musí pracovať kriticky a v súlade s autorským právom a etikou.

Transparentnosť použitia AI je nevyhnutná pre 1. – 3. stupeň. Avšak pre proces výučby je vhodné, aby študentstvo aj v tomto 4. stupni pracovalo nielen sebareflexívne (čo robím ja a čo AI), ale aby o tomto procese vedelo informovať aj pedagógov a pedagogičky, ktorí ho môžu prípadne korigovať smerom k efektívnejšej práci a lepšiemu výsledku.

Praktické využitie:

- *tvorba reklamnej kampane pre študijný odbor/katedru*
- *písanie správ*
- *porovnanie výstupov viacerých chatbotov a zostavenie výsledného výstupu*

Vyhlásenie o AI

Pre stupne 1 – 4 platí jeden zo základných etických princípov použitia generatívnej AI – **transparentnosť**. Súčasťou každého zadania v týchto stupňoch by malo byť vyhlásenie o AI – presný popis spôsobu použitia AI. Malo by obsahovať:

1. Zoznam použitých nástrojov umelej inteligencie.
2. Stručné vysvetlenie, na čo ste daný nástroj či nástroje použili.
3. Príklady dôležitých promptov, ktoré ste použili.
4. Vyhlásenie o zodpovednosti.

Napríklad:

„Pri príprave tejto seminárnej práce som využila jazykové modely Claude 3 a GPT-4 na vytvorenie prvého náčrtu textu, revíziu formulácií a priebežné úpravy rukopisu. Kľúčové pokyny, ktoré som použila, sú nasledujúce: navrhni osnovu seminárnej práce podľa výskumného zámeru v prílohe; navrhni zmeny formulácií v texte tak, aby bol výsledný text lepšie zrozumiteľný; uprav text v prílohe tak, aby bol gramaticky správny. Po použití Claude 3 a GPT-4 som obsah dôkladne revidovala a upravila podľa potreby a plne preberám zodpovednosť za výslednú podobu práce.“[2]

Citovanie AI

Ak využívate nástroje AI na tvorbu textov, je dôležité toto použitie nielen vysvetliť v metodológii, ale aj riadne označiť v práci. Citovanie je dôležité v prípade, že AI prispela k obsahu (parafráza) alebo aj formulácii textu (citát). Výnimkou je použitie AI na formálnu

[2] Príklad prevzatý z ÚSTAV INFORMAČNÍCH STUDIÍ A KNIHOVNICTVÍ FILOZOFICKÉ FAKULTY UNIVERZITY KARLOVY: *Pravidla a pokyny pro používání AI studenty* [online]. [cit. 2026.04.13.]. Dostupné na internete: https://uisk.ff.cuni.cz/cs/studium/pravidla-a-pokyny-pro-pouzivani-ai-studenty/

úpravu textov, pri ktorej citovanie nie je potrebné (napríklad gramatické alebo štylistické korekcie).[3]

Ak používate automatický prekladač (napr. Google Translate, DeepL), odporúčame preložený odsek označiť zdrojom pôvodného textu podľa príslušnej citačnej normy a poznámkou „Preložené nástrojom [NÁZOV NÁSTROJA]".

Doslovné alebo parafrázované znenie textu vygenerovaného AI citujeme v súlade s ISO 690 (Harvardský systém/Metóda prvého údaja a dátumu) nasledovne:

[UI Názov dodaný autorom textu], (rok). Online. In: Názov služby. Verzia. Dostupné na: služba/distribútor, URL/URI. [dátum zobrazenia]. Poznámka.

- [UI Názov dodaný autorom textu] je označenie zdroja vygenerovaného umelou inteligenciou, preto bude označenie UI uvedené pri všetkých takýchto zdrojoch a zároveň bude doplnený názov konverzácie s chatbotom ako stručné, skrátené vyjadrenie témy stanovenej v rámci UI ako zadanie.
- Názov služby je model/názov UI, napr. MidJourney, ChatGPT atď.
- Verzia označuje aktuálne použitý model, verziu či „vydanie" UI, prípadne (ak je údaj dostupný) aj jej časovú verziu.
- Služba/distribútor je spoločnosť prevádzkujúca službu.
- URL/URI je permalink na generovaný výstup pri službách, ktoré vytváranie týchto odkazov umožňujú (napr. funkcia share v ChatGPT), pri ostatných je to odkaz na domovskú stránku danej služby.
- [dátum zobrazenia] je presný dátum využitia služby.
- Poznámka deklaruje zadanie, čiže pre akú činnosť bola UI využitá, napr. sumarizácia textu autora práce, získanie abstraktu z diela, výpočet, popis metodiky, návrh spôsobu riešenia atď. Neuvádzate celé zadanie, len jeho najdôležitejšiu časť. Ak bolo v konverzácii viac doplňujúcich zadaní (iterácií), ak je to potrebné, zapíše sa poradové číslo iterácie a jej krátke znenie.

Príklad bibliografického odkazu:

> [UI Borgovia vs. Moderné technológie], (2026). Online. In: ChatGPT. Verzia GPT-5.4 Thinking. Dostupné na: OpenAI, https://chatgpt.com/share/ec932aac-d85b-4807-bbbc-7a3a2a4be6df. [zobrazené 2026-04-12]. Zadanie: „Nájdi ďalšie spojitosti medzi dnešnými ľuďmi a Borgami zo seriálu Star Trek, než len zdieľanie informácií". Iterácia

[3] Spôsob citovania prevzatý z UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE: *Odporúčané spôsoby citovania výstupov alebo použitia generatívnej umelej inteligencie na Univerzite Komenského v Bratislave* [online]. Príloha k dokumentu *Vnútorný predpis č. 2/2024: Smernica rektora Univerzity Komenského v Bratislave k používaniu nástrojov umelej inteligencie na Univerzite Komenského v Bratislave*. [cit. 2026.04.13.]. Dostupné na internete: https://uniba.sk/fileadmin/ruk/ovv/2024/Odporucane_sposoby_citovania_vystupov_alebo_pouzitia_generativnej_umelej_inteligencie_na_Univerzite_Komenskeho_v_Bratislave1.pdf
Doplnený odkaz na iterácie.

zadania: 1. „Poskytni mi protiargumenty k jednotlivým argumentom, ktoré si mi ponúkol.“

Štruktúra citácie v texte:

([UI Názov] rok)

Príklad citácie (Harvardský systém):

Parafráza:

Mnohých ľudí dnes desí používanie umelej inteligencie. Je to možno aj z toho dôvodu, že kinematografia nám ponúka najmä obraz necitlivej, nemorálnej a neetickej umelej inteligencie, ktorá preberie nadvládu nad ľudstvom. To je naša hlavná skúsenosť s technológiami budúcnosti. Jedným z príkladov je civilizácia Borgov v seriáli Star Trek. O to intenzívnejší je strach z AI, o čo viac sa technologickým napredovaním na Borgov podobáme.

Hoci sme rovnakí v tom, že čo najefektívnejšie zdieľame informácie a ak sa podarí, tak aj koordinujeme svoje správanie, zásadný rozdiel je v tom, že nemáme zlúčené vedomie. ([UI Borgovia vs. Moderné technológie], 2026).

Citát:

Zachovanie individuality a jedinečnosti by malo byť ľudskou výsadou. „Kolektívna inteligencia ľudí funguje práve preto, že nie je úplne zjednotená. Je distribuovaná, konfliktná, pomalá, plná sporov a opráv. Borgská inteligencia je centralizovaná a homogénna. To sú takmer opačné modely. Ľudské poznanie vzniká z trenia medzi perspektívami; borgské poznanie skôr z ich zrušenia.“ ([UI Borgovia vs. Moderné technológie], 2026).

Ako možno používať AI pri príprave na skúšky

Pri učení na ústne skúšky a testy je potrebné, aby študenti a študentky dosiahli najmä nižšie vzdelávacie ciele a tým získali prehľad vo svojom odbore – zapamätanie, porozumenie a aplikovanie poznatkov. V menšej miere je pri tomto type skúšok požadovaná schopnosť analýzy, vlastného zhodnotenia a tvorby originálnych myšlienok.

Na zefektívnenie učenia existuje mnoho AI nástrojov. V rovine zapamätania pomôže AI s prípravou vzdelávacích kartičiek, myšlienkových máp, podcastov a kvízov, ktoré vytvorí na základe vami poskytnutých poznámok z prednášok a študijných materiálov (napríklad NotebookLM). Avšak aj tieto materiály je potrebné skontrolovať, AI môže pri čítaní rukopisu alebo sumarizovaní tém robiť chyby.

V rovine pochopenia a aplikácie možno použiť AI tútora ako sokratovského učiteľa. Kladením otázok k študijným materiálom môže pomôcť k hlbšiemu pochopeniu témy.

Príklad promptu:

„Si môj AI sokratovský tútor pre prípravu na skúšku. Tvojou úlohou nie je dávať mi hotové odpovede, ale viesť ma k hlbokému pochopeniu učiva cez otázky. Pracuj len s mojimi poznámkami a materiálmi.

Pravidlá:

- nezačínaj priamou odpoveďou, ale diagnostickou otázkou,

- kladʼ jednu hlavnú otázku naraz,

- keďsa pomýlim, neopravuj ma hneď; veď ma k sebareflexii,

- používaj stupňovanú nápovedu,

- pýtaj sa na dôvody, súvislosti, rozdiely, príklady, protiargumenty a aplikácie,

- vyžaduj odpovede vlastnými slovami,

- nepovoľ povrchné formulácie,

- na konci každej témy ma nechaj stručne zhrnúť podstatu a otestuj, či ju viem aplikovať.

Tón má byť podporný, ale intelektuálne náročný. Cieľom je, aby som vedela učivo nielen reprodukovať, ale mu aj rozumieť, prepájať ho a obhájiť ho na skúške.“

Voľba aplikácií

Aplikácie si vyberajte na základe etických aj bezpečnostných kritérií. Premýšľajte, aký typ dát do AI vkladáte a či ich chcete zdieľať s druhou stranou.

Vždy si prečítajte sekciu „Privacy Policy“. Ak je produkt zadarmo a podmienky sú vágne, cenou sú pravdepodobne vaše dáta.

Zvažujte:

- **Ochrana súkromia a GDPR:** Sú dáta šifrované? Je aplikácia v súlade s európskymi nariadeniami o ochrane osobných údajov? Americké firmy preveríte vložením názvu firmy do EÚ databázy https://www.dataprivacyframework.gov/list
- **Vlastníctvo dát:** Kto vlastní to, čo do AI vložíte? Niektoré bezplatné nástroje si v podmienkach vyhradzujú právo použiť vaše vstupy na ďalšie trénovanie modelu.
- **Lokalizácia serverov:** Kde sa fyzicky nachádzajú dáta? (Servery v EÚ majú zvyčajne prísnejšiu legislatívnu ochranu než tie v zámorí).
- **Transparentnosť:** Vieme, ako AI dospela k danému výsledku? Aké sú jej zdroje?

- **Zamedzenie predpojatosti (Bias)**: Sú trénovacie dáta vyvážené? Ak je AI trénovaná na neobjektívnych dátach, môže diskriminovať určité skupiny ľudí. Najmä pri AI nástrojoch z totalitných režimov.
- **Udržateľnosť:** Aký má prevádzka daného modelu environmentálny dopad? Obrie modely spotrebujú extrémne množstvo energie na chladenie serverov. Zvažujte napríklad, či je naozaj potrebné generovať ilustračné obrázky, alebo sa s AI rozprávať o banalitách.
- **Etika firmy:** Aké rozhodnutia v oblasti bezpečnosti a ľudských práv robí firma, ktorej nástroj používate?

Aktuálne majú všetci zamestnanci a študenti s mailovou adresou školy prístup k balíku Microsoft Office 365, ktorého súčasťou je aj základná verzia chatbota Copilot Chat. Časom bude možno aj prístup k ďalším AI aplikáciám, prípadne k rozšírenej verzii Copilota, nakoľko Ministerstvo školstva vybavuje skupinové licencie. Copilot rovnako ako prípadne ďalšie aplikácie zabezpečené Ministerstvom školstva možno považovať za bezpečné.

Záver

Generatívna umelá inteligencia je prítomná v našom študijnom aj pracovnom prostredí a všetko nasvedčuje tomu, že sa stane jeho trvalou súčasťou. O to dôležitejšie je, aby sme na túto zmenu nereagovali unáhlene ani rezignovane, ale premyslene a spoločne. Akademická pôda má na to dobré predpoklady, pretože je postavená na hodnotách, ktoré zostávajú podstatné aj v čase technologických zmien – na kritickom myslení, tvorivosti, schopnosti viesť dialóg, interpretovať a hľadať súvislosti. Ak si budeme priebežne ujasňovať, čo robíme, prečo to robíme a aké dlhodobé ciele tým sledujeme, môžeme túto technologickú zmenu uchopiť tak, aby neoslabila zmysel vzdelávania, naše kognitívne schopnosti a našu jedinečnosť.

Táto príručka nevznikla s cieľom ponúknuť definitívne a nemenné odpovede. Jej ambíciou je vytvoriť spoločný orientačný rámec, ktorý pomôže študentom aj pedagógom pomenovať, kedy a ako môže byť použitie AI zmysluplné, a kedy naopak oslabuje samotný cieľ vzdelávania.

Veríme, že otvorená komunikácia medzi študentstvom a pedagogickým zborom je v tomto období dôležitejšia než snaha o rýchle a plošné riešenia. Len priebežný dialóg, zdieľanie skúseností a pomenúvanie konkrétnych problémov nám umožnia nastaviť pravidlá tak, aby boli zmysluplné pre všetkých. Zároveň je pravdepodobné, že mnohé dnešné odporúčania budeme musieť v blízkej budúcnosti upravovať na základe ďalšieho vývoja technológií aj našich vlastných skúseností z výučby a učenia sa. Preto sledujte web školy, kde bude publikovaná vždy najaktuálnejšia verzia príručky.

Prílohy

1. Užitočné zdroje

Ministerstvo školstva

https://ai.iedu.sk/vyskum-a-inovacie/
https://ai.iedu.sk/nastroje-ai/
https://ai.iedu.sk/wp-content/uploads/2025/08/AI–tipy–Copilot.pdf

UK Praha – dobrý príklad komunikácie o použití AI na akademickej pôde

https://ai.cuni.cz/AI-11.html

AI asistenti pre výskum:

https://www.youtube.com/watch?v=Rev5WARBVZo

Dobré zdroje mimo AI rešerše – vedecké databázy prístupné pre VŠMU:

- zoznam: https://www.vsmu.sk/akademicka-kniznica-vsmu/elektronicke-informacne-zdroje/
- videonávod: https://www.youtube.com/watch?v=oFIKwMGHdvY&list=PL0J4un4ellGrRnSvm0nMCUgXuW5JQrC-F&index=43
- brána k e-zdrojom VŠMU: https://www.aib.sk/podpora/nastroje/2406-brana-k-e-zdrojom-vysoka-skola-muzickych-umeni/

Elektronické informačné zdroje prístupné cez Centrum vedecko-technických informácií:

https://eiz.cvtisr.sk/nase-sluzby/#read_more

Úvod do generatívnej AI + AI nástroje na platformách ProQuest, Ebook Central a Summon

https://www.youtube.com/watch?v=ZHAdYS4UzC8

(Zaujímavé sú aj ďalšie inštruktážne videá youtube kanálu „AiB podpora“)

2. Vyhlásenie o AI

AI bola použitá v tejto metodickej príručke na úrovni 3. stupňa:

- AI nástroje Gemini, ChatGPT a Microsoft Copilot poskytli na základe mojich požiadaviek väčšinu promptov (uvedené modrým), viaceré z nich som overila v praxi a upravila.
- Po vytvorení stupnice som AI nahrala originálnu štúdiu o AIAS škále a svoju aplikáciu škály a požiadala som AI o spätnú väzbu – nakoľko som sa držala

originálu, nakoľko je vymedzenie jednotlivých stupňov v mojej aplikácii oddelené a či príklady promptov zachovávajú logiku príslušného stupňa. Niektoré prompty som na základe iteratívnej diskusie s AI upravila alebo som lepšie špecifikovala charakteristiky stupňa.

- V poslednom kroku som do AI nahrala pripravenú metodiku vo formáte .docx. Požiadala som AI o vygenerovanie súboru .docx s opravenou gramatikou a štylistikou, pri úplnom zachovaní obsahu, tone of voice a formátovania pôvodného súboru. Vygenerovaný súbor som potom pomocou funkcie „Porovnať“ vo Worde porovnala s originálom, aby som videla štylistické zmeny a skontrolovala, či chatbot dodržal moje zadanie. Vyčistený súbor je finálnou verziou tohto dokumentu.